

Nærmere kjærligheten

Linn Cecilie Ulvin

Nærmere kjærligheten

Roman

TIDEN NORSK FORLAG

Tidligere utgitt:

Himmelen bak er slitsomt blå. Roman (2000)

© 2005 Tiden Norsk Forlag, Oslo

Omslag: Asbjørn Jensen

Sats: Heien A.s, Oslo

Skrift: 11/13,5 Garamond Original

Papir: 90 g Ensolux Cream, bulk 1,6

Trykk og innbinding: Tlaciarne BB s.r.o., Slovakia 2005

ISBN 8205-33768-3

Første grad:
FORESTILLING

Det er fantastisk. Det har vært som om det var vår hele dagen. Sola har skint med en varme jeg ikke har kjent siden i fjor, tenker jeg opprømt over endelig å ha kommet til premieredagen. Jeg har stått under et tre utenfor Nationaltheatret, holdt hånda foran panna og kikket på sola gjennom de bladløse greinene. Jeg har smalnet øynene og skjerpert blikket, og tenkt at dette er en perfekt dag for forestilling. Det er som om noe raser gjennom kroppen og kiler sånn at jeg ikke klarer å stå stille uten å glise lite grann, putte hendene i lommene og glise enda mer før jeg tar dem ut igjen og skifter beinstilling. Jeg venter på at sola skal gå ned bak UD, og kjenner hvor kaldt det er nå som det begynner å mørkne. Frostrøyken står stiv ut av munnen idet jeg tar meg i å måpe over hvor vakker vinteren er. Det har vært en underlig varm og lys dag, og nå kommer kvelden igjen og det er ennå lenge til sommer, nå som frosten begynner å legge seg på hustakene, og himmelen får dette tilfrossa, denne stivheten. Ingen kan tvile på at det er februar i Oslo, og for én gangs skyld skal jeg være der det skjer.

Alt er nøye planlagt. Jeg har vært oppe hele natta og smurt inn inngangspartiet til Nationaltheatret. Oppskriften til blandingen fikk jeg av en professor jeg hadde på Kunstakademiet. Det er lite politi i denne delen av sentrum, så jeg har vært nødt til å ta pauser bare et par ganger.

Jeg har holdt utkikk og jobba i etapper, og utrolig nok har ingen stoppa meg. En mann kom bort og lurte på hva jeg drev med, men han var så full at da jeg sa jeg drev med reparasjonsarbeid, bare nikket han og fortsatte videre. Det fine med blandingen er at den verken har farge eller lukt, og blir så godt som usynlig. Oppskriften har jeg hatt liggende i en skuff i lang tid uten at jeg har fått brukt den til noe. Blandingens sprayeres på i et tynt lag, og passer perfekt utenpå brannfast materiale. Nationaltheatret er jo rene steinhaugen, i likhet med fleste praktbygg. Det har granittfasade for å være helt nøyaktig, og granitt er noe av det mest solide en kan bygge fasader av. Når blandingen antennes, brenner det kraftig på overflaten helt til den har brent opp seg selv. Hvor lenge avhenger av hvor tjukt lag du har spraya på. Jeg har spraya så tjukt på jeg kan uten at det oppdages. Det skal sprayeres tjukt på. Det viktige er å passe på at det ikke tar for lang tid. Blir du stående for lenge på ett sted og glo, er det stor sjanse for at noen lurer på hva du glor på. Jeg har brukt en gammel ugress-sprøyte, og etter å ha testa det ut oppe i Nordmarka har jeg funnet fram til en tjukkelse som brenner i cirka femten minutter. Det er morsomt, på en litt teit måte kanskje, at det ble akkurat femten minutter. Jeg har laget en automatisk tenningsmekanisme og planlagt at påtenningen starter klokka halv elleve. Det er med god margin til kveldens forestilling er over, sånn at publikum rekker å komme seg ut av bygningen. Jeg har fått litt hjelp med å lage utløseren av en jeg kjenner som kan sånne elektriske ordninger, men ellers har jeg satt den sammen selv. Jeg kan litt av alt. Det er en del av utdannelsen min.

Jeg ser på Nationaltheatret, den digre kaka som ruver opplyst foran meg, mens jeg beveger kroppstyngden mel-

lom føttene. Ane kommer til å like performancen. Jeg er sikker på at hun vil ta den personlig. Så stopper jeg, lar tyngdepunktet hvile midt i kroppen og svikter litt i knærne. Hvis noe skulle ha kommet i veien så hun ikke får den med seg, får hun ta til takke med å lese avisa i morgen. Men hvis alt går som planlagt skal hun være på plass i tide. Det er avtalen. Jeg har latt være å sende ut pressemelding, performancen er nok i seg selv, dessuten vil det være presse blant publikum.

Da jeg oppdager at det siver røyk ut av et av vinduene i tredje etasje, lurer jeg på om noe har gått galt. Det er vinduet som er det midterste i en rekke av tre, hvor navnet Holberg står meisla inn i veggen under. Det er ikke der brannen skal begynne. Har noen fått greie på planen og tukla med tenningsmekanismen? Jeg har ikke røpet meg, så det kan ikke være det. Det er sikkert sigarettørk. Det er sikkert bare en av publikummerne fra tredje losjerad som sniker seg til en røyk ute på gangen. Det kan til og med være at det bare ser ut som om røyken kommer ut av det lille Holberg-vinduet, mens den egentlig kommer fra den store publikumsfoajeen i etasjen under. Det er ikke pause i forestillingen nå, men en av de ansatte kan ha satt en av dørene til balkongen der nede på gløtt. Jeg ser ned i brosteinene og forsøker å puste jevnt og rolig. Det skal brenne på utsiden av huset. De fire pilarene som holder den store verandaen oppe og som danner inngangspartiet til teateret, skal flamme opp. Så skal det brenne i cirka femten minutter før det hele er over. Jeg har planlagt dette nøye, og jeg kjenner denne bygningen godt. Ane er skuespiller her. Hun er fast ansatt.

Jeg har ikke gått glipp av en eneste forestilling denne høsten. Jeg har fått gratisbilletter og sittet på de fremste ra-

dene og fulgt med på hver førpremiere, gapskrattet over godt spill og virkelighetsfjerne problemstillinger. Jeg har sittet og ventet på at Ane skal bli ferdig på jobb inne i foajeen eller ved resepsjonen til personalinngangen. Ane er fin, både pen og intelligent, og det er ikke ofte du finner begge deler i en og samme person. Øynene hennes når hun ser på meg. Jeg kunne legge meg flat for blikket hennes, som om hun aldri skulle se på meg igjen. Da ville alt slutte, verden ville kuttes av, det ville bli mørkt. Så fins vi likevel og det er så fantastisk. Jeg glatter på håret, dytter vekk hårløkken som har falt foran ansiktet. Den faller fram hele tida og jeg kan ikke la være å begynne å glise igjen. Så drar jeg opp jakkeermet og ser på armbåndsuret jeg har på for anledningen. Det er en dykkeklokke, hvor det er umulig å se feil. Nå er det ikke lenge igjen.

Men det er noe som ikke stemmer. Det ser ut som grannitten har begynt å ulme borte på den venstre pilaren. Jeg ser opp mot de tre små vinduene. Nå ryker det fra Ibsens vindu også, gjør det ikke? Er det ikke røyk som kommer ut av vinduene i øverste etasje? Jeg sjekker armbåndsuret igjen. Det er fortsatt et kvarter til timeren skal slå på tenningsmekanismen. Den henger i en boks over hovedinngangen. Jeg har sjekka den flere ganger, og alt har fungert. Så høres den høye lyden av klokker som ringer på en måte som bare betyr én ting. Det er ikke ingen vits i å sjekke tenningsmekanismen igjen, brannalarmen er høy og kraftig, selv her på utsiden av bygget. Jeg ser opp mot vinduene i tredje etasje. Det kommer røyk ut av dem. Røyken må ha begynt å utvide seg, presset seg gjennom ganger og korridorer. Den gråhvite massen vokser for fullt ut av vinduene, det ser nesten ut som en skypumpe. Ute blir den blåst av gårde og fortsetter oppover med vindene.

Andre grad:
FORBEREDELSE

Hvis jeg vil kan jeg kalle meg Susi Dahl. Det er noe som alltid har opptatt meg så sterkt, at jeg har likt å forsvinne i det. Det er lett å gjøre noe på vegne av Susi Dahl, det virker riktigere, mer i takt med hvem jeg kan være. Jeg tror på total overgivelse, og total kontroll, selv om livet stort sett befinner seg et sted midt i mellom. Jeg virker visst tøff, i hvert fall hører jeg folk si det. Jeg synes det er overraskende hvor lite folk skjønner. Det handler ikke om å være tøff, det handler om at jeg ikke har særlig annet valg enn å prøve å knuse den bobla jeg er i. Navnet mitt har jeg hatt siden dåpen, men ærlig talt, hvorfor henge seg opp i sånne ting? Ting som hemmer deg. Jeg har sett mye, husker mye og kan mange historier. Jeg selv har tatt livet av meg hundrevis av ganger.

Jeg tenker ofte på historien om han som skulle henge seg i en bygård i Oslo. Det var om natta et sted på østkanten av byen. Han festa et tau til midtstolpen i kjøkkenvinduet og akte seg ut vindusposten. Da han lot seg gli ut fra vinduskarmen, i pyjamas og med utsikt til naboene på den andre siden av bakgården, hektet pyjamasbuksa seg fast i en krok i veggen. Der ble han hengende, midt mellom etasjene, med løkka slakt rundt halsen. Han kom seg verken opp eller ned. Morgenen etter ble han oppdaget av noen naboer. Da brannvesenet kom var det blitt lyst og

alle i gården hadde stått opp. De hadde de beste plassene. Det er ikke hver dag dét. En gang var jeg på et sted der en ung gutt hadde hengt seg. Jeg besøkte fetteren min. Det var tidlig på sommeren, og han tok meg med til et tre i en park i nærheten. Treet sto i skråninga ned mot parkanlegget, og i slutten av bakken kunne du se gangstier og en liten dam. Treet han ville vise meg hadde en grein som sto vannrett ut foran oss. Hvis vi stilte oss opp på et bestemt sted i skråninga ovenfor treet, kunne vi akkurat skimte gnagemerkene etter et tau i barken på den tjukke greina. Der hadde gutten hengt. Jeg husker vi sto lenge og så på merket i barken. En stor avgjørelse var blitt tatt ved det treet bare noen dager tidligere. Noe viktig hadde skjedd nesten rett foran øynene våre. Det kunne like godt vært i Oslo. Jeg husker jeg ønsket meg et sånt tre i Oslo.

En av favoritthistoriene mine har vandra omkring en stund, jeg har møtt flere som kan den. En familiefar kommer hjem fra jobb en dag og finner en lapp fra kona på kjøkkenbordet. På lappen står det skrevet, steika står i ovnen – jeg henger på loftet. Familiefaren går opp på loftet og der henger hun. Det var en forestilling ment for én person. Sånne ting liker jeg å tenke på, ikke fordi jeg er kynisk eller naiv, men fordi jeg ser rett gjennom ting og ikke tar noe for gitt. Dét hører jeg ofte. Kan du ikke stole på at ting ordner seg? hører jeg stadig vekk. Det gjorde nok ikke familiefaren heller, etter den opplevelsen, stolte på at ting kom til å ordne seg. Men jeg tror på forandring, jeg gjør virkelig det, og det er her ilden kommer inn.

Jeg går tur i byen om nettene. De siste månedene har jeg stadig oftere gått gatelangs om natta. Jeg kan Oslo utenat, nei det er mer enn det: Jeg vet hvordan folk ser ut når de tror ingen ser dem, når de egentlig ikke har tenkt å bli sett.

Ikke når de er fine å se på, ikke når de snakker et forståelig språk, men når de er tydelige uten at de gjør noe for å være det. Akkurat som nakkehuden er tydelig når du står og snur deg foran speilet fordi du lurer på hvordan ditt eget bakhode ser ut. Ta han som går opp og ned Vidars gate på Bislett for eksempel, der bygårdene går over i eneboliger. Han går opp og ned mellom sin egen postkasse og naboens i timevis, og bare om helgene. Han har sett at jeg ser på ham. Han har noe han burde fortelle. Eller han jeg passerer i Bogstadveien om natta, en gutt som jobber på Seven-Eleven, søtten-atten år gammel kanskje. Han er mager og har buksa hengende under hoftekammene. Han drar dem litt opp hvis jeg ser på ham. Men det er tannpirkeren han alltid har i munnen jeg er opptatt av, og det blodige spyttet på fortauet utenfor butikken. Han spytter på samme sted hver gang, så det blir en dam av blod der ute. Hvorfor gjør han det? Oslo er en by det er slitsomt å bli for godt kjent med. Byen er så liten at du kan lære deg den ned til minste detalj. Du kan bli pedant av Oslo. Du kan miste oversikten over de store linjene, oversikten over hva livet egentlig dreier seg om. Jeg tror pedanter liker seg her.

Jeg må ha gått i flere timer for klokka er blitt fem. Bogstadveien er nesten tom for folk. Men oppe ved Seven-Eleven har noen somla med å komme seg hjem. Det er tre jenter, en del yngre enn meg, fulle også. Den ene er ganske søt, hun sjangler fram og tilbake på fortauet og ler. De synger en eller annen kjærlighetssang, og jeg får den sjanglende jenta dytta mot meg idet jeg går forbi. Jeg sklir lett til siden, smiler til dem og går videre. Plystringen deres følger meg videre oppover. Ane er på turné. Det virker allerede som hun har vært borte lenge. Jeg skal ha utstilling og har nok å jobbe med, så det passer i grunnen at hun er borte.

Jeg hadde ikke hatt mye tid til henne nå. Men det er rart med det. Vi jobba mye før hun dro også, så det begynner å bli en stund siden vi var hjemme samtidig.

Vi har det fint Ane og jeg, likevel kan jeg ikke la være å tvile på om hun skjønner hvor glad jeg er i henne. Dagen før hun dro, gikk vi ut på restaurant. Mens vi satt og spiste steinbitfilet merka jeg at noe allerede hadde begynt å skje. Vi forventer å vite hva den andre tenker. Måten vi serverte hverandre mat på, eller lot være å gjøre det, og blikkene mellom oss, friksjonsløse over bordet, som om vi sto ved siden av hverandre på et samleband. Vi satt og spiste og tok hele tida for gitt at vi visste hva som kom til å skje. Etterpå gikk vi på en bar vi ofte drar til, og Ane og jeg ble sittende og glo ned i hver vår øl. Så begynte vi å snakke litt om hvor dumt det er å bli for opptatt av vaner. Det dreper all impulsivitet, sa Ane, noe jeg er utrolig enig med henne i. Bak vanene ligger nærheten og venter, sa jeg til Ane, noe hun sa seg enig i. Men bare for de som tør, svarte Ane en stund seinere. Så ble vi sittende og fikle med hendene i hverandres hår. Dagen etter skulle Ane dra og jeg hadde ikke lyst til at hun skulle dra i det hele tatt. Da jeg fulgte henne til døra, sa jeg at jeg synes vi har begynt å spille kjæresten, at jeg har blitt redd for at vi snart skal begynne å spille samboere også. Tenkte det var greit å si det før hun dro, for å gi henne litt rom. Særlig med andre til stede, la jeg til. Hva ellers skal vi gjøre? sa jeg for å unnskyldte oss. Ane var enig. Det var overraskende, syntes jeg, hvor enige vi har begynt å bli. Jeg merka at jeg ble stående et øyeblikk med armene hengende langs kroppen. Det er ikke dét, det er fint at vi er enige om ting. Jeg går videre oppover Bogstadveien. Sparker til noen snøklumper som har rast ned fra brøytekanten og ligger og sperrer fortauet.

Ane og jeg har fine kvelder også. Noen dager før hun dro var vi hjemme begge to. Vi satt i stua og leste. Jeg leste i *Eldens psykoanalyse* og Ane leste replikker til den neste oppsetningen. Når jeg innimellom så opp fra boka, satt Ane og så på meg. Litt seinere satt jeg og vocket på henne, stirret på henne helt til hun la fra seg manuset og bare satt og lo. Sånn holdt vi på flere timer. Innimellom snakker vi engelsk. Ane elsker engelsk, engelsk med London-aksent. Jeg putter hånda i lomma og kjenner mobilen, har lyst til å ringe og fortelle at jeg savner henne, men jeg vet at jeg ikke kommer til å gjøre det. Jeg skal gjøre meg fortjent til det først, ellers blir det bare ord, og ord kan noen ganger vokse i munnen på deg som altfor søtt godteri du fikk altfor mye av da du var liten. Hvis kjærligheten er stor, så er det vanskeligere å komme inn i den. Det er sånn det er.

I de fleste butikkene oppover Bogstadveien har de latt litt lys stå på. Avlange og uskarpe kryper lysfirkantene ut i gata, og de opplyste butikkene gjør det om mulig enda mer dødt her. At Ane og jeg gjør ting sammen, trenger forresten ikke bety at det er kjærlighet, tenker jeg, og ser på noen svarte støvler med høy, tynn hæl i skobutikken jeg passerer. Men jeg liker å bo sammen med henne. Det blir bare så tomt når hun ikke er der. Jeg tror ikke Ane vet hvor alvorlig jeg tar henne, jeg tror ikke hun skjønner hvor mye hun betyr for meg. Men jeg skal få henne til å skjønnle det, om jeg så skal jobbe for å få det inkludert i utstillingen. Det er ofte vanskelig å komme nær noen, tenker jeg, særlig de du helst vil ha nær. Sånn er ilden også. Du kan komme i nærheten, men det er umulig å gå inn i den, virkelig la den slippe til. Jeg har aldri villet ha noen så nær før, og jeg har aldri tenkt på å jobbe med ild heller. Men ilden er en god metafor. Den er nesten litt i overkant. Den

er full av symbolikk og meninger, både for nærhet, forandring og renselse. Det er i hvert fall en begynnelse, og jeg skal nok finne ut av det, tenker jeg, mens jeg rusler oppover. Ilden er alltid der, og den er alt annet enn forutsigelig. Den kan kontrolleres, men hvis den først tar over, fins det ikke en sjanse.

Jeg har begynt med disse turene om natta for å systematisere det som har opptatt meg den siste tida. Jeg vet ikke helt hvorfor, kanskje er det stillheten, det er færre ting som forstyrrer om natta. Jeg er nødt til å få oversikt, det er dét som trengs for å komme videre i denne fastlåste, skjøre tilstanden jeg har endt opp i. Hvordan skal jeg få oversikten, tenker jeg og ser oppover gata. Bogstadveien er i hvert fall enkel å forholde seg til, den er som den pleier på denne tida av døgnet. Brøytekantene ligger i frosne klumper, det lyser fra SevenEleven, og ellers ligger veien i en rak bue som strekker seg ned mot sentrum bak meg. Alt virker oversiktlig. Når jeg går forbi neste SevenEleven i Bogstadveien, der den gutten jobber, står han inne bak disken og pirker seg i tennene. Han står stille, blikket hans er fraværende og han heiser litt på buksa og fortsetter å stikke et gult sugerør inn mellom tennene. Litt lenger oppe er det er nymåkt og lettere å gå. Durlingen fra en brøytebil høres lenger framme og det oransje varsellyset sveiper over gata. Ved Majorstuaakrysset går jeg og setter meg på trappene som fører opp til inngangen til T-banestasjonen. Så begynner jeg å skrive ned stikkord og setninger.

Utstillingen kan ta utgangspunkt i ildspåsetteren og denne avvikerens egenskaper, i både mytisk og faktisk forstand. Jeg skal forsøke å identifisere monsteret, jeg vil få tak i en bevissthet om den kollektive uroen, og si noe om lysten til å reagere, skriver jeg, og jeg kan bruke ildspåset-

teren til å fortelle om det. Jeg er lettet, pusten går rolig, og det at jeg sitter på en iskald trappeavsats, at det er natt og at ingen vet at dette arbeidet skal bli til noe, gjør at jeg sitter stille uten å bekymre meg for noen verdens ting.

Det sterke behovet for kontroll, og da mener jeg kontroll som er knytta til kulturen du lever i, er noe et sivilisert og effektivt samfunn tvinger fram, skriver jeg videre. Jeg er kald i baken, og vinden liksom øker i takt med humøret, og at den er kald og tørr gjør ingenting, jeg er fokusert som faen. Ingen vet hvor fokusert jeg er, og det er dét som er så bra. Brunt, gammelt løv fyker rundt omkring på bakken. Når vindkastene innimellom gir seg, ligger bladene stive av frost. Ingen i denne lille byen aner hva jeg driver med, og sånn skal det være framover. Det er godt å være i gang, det merkes allerede i kroppen, jeg dirrer. Jeg får lyst til å rope høyt. Jeg kikker opp og ned gatene, men det er ikke et menneske å se, verken nedover Bogstadveien eller Kirkeveien, ikke en jogger engang. Det kunne vært noen ute nå, men gata er tom, asfalten ser nylagt ut, glinser. Det begynner å lysne og det må ha blitt litt varmere, alt virker nyere.

Jeg skvetter av lyden fra en dør som lukkes hardt igjen et sted bak meg. Noen går omkring i den lille blomsterbutikken i Majorstuhuset. Butikken ligger klemmt inn ved siden av Narvesen-kiosken i portalen som fører ned til T-banestinnene. Det er hun som alltid står der og selger blomster. Jeg vet ikke hvordan hun ser ut, selv om jeg har gått forbi mange ganger. Idet hun slår på lyset i butikken, er hun et øyeblikk flombelyst mot morgenmørket utenfor. Hun ser også trøtt ut. Kvinnen lener hofta mot en arbeidsbenk mens hun napper visne blader fra bukettene på benken. Blomstene har merkelige farger i det plutselig opplyste

rommet. Ane kommer ikke hjem før om to uker, ellers skulle jeg overrasket henne med roser. Jeg reiser meg og ser på klokka oppe på bygningen. Den er sju, og blomsterbutikken har ikke åpna ennå, så det hadde ikke gått uansett. Men det blir mange flere sjanser til å gi Ane blomster. Hvis jeg fortsetter å samle materiale, vil oversikten komme etter hvert, tenker jeg, og begynner å gå hjemover. Beina er tunge nedover Bogstadveien. Jeg tenker på rosene igjen. Det kan tenkes jeg får blomster av Ane først. Hun vet at jeg er i gang med noe, selv om hun ikke vet hva. Det er ikke det at hun ikke har spurt, hun har spurt flere ganger, hun nesten maser om det. Men jeg har ikke villet si noe. Ikke ennå.

Hjemme i leiligheten synes jeg det lukter kaffe og det ser ut som Ane akkurat har gått. Jeg går inn på soverommet, tar av meg klærne og legger meg under dyna som fortsatt føles varm. Klokkeradioen har ringt og slått seg over på radio, som den pleier klokka sju når jeg skal opp, og jeg blir liggende og halvsove en stund til lyden av nyhetene, før jeg står opp, dusjer, kler på meg og går ned til Uelandsgate og venter på bussen til atelieret.

Ilden, den åpne flammen, er et synlig tegn på en kjemisk reaksjon: at brennstoffet forbinder seg med oksygenet i luften. Et fast eller flytende brennstoff må forgasses for at en flamme skal dannes. Flammen er altså en glødende gassmasse. For at en forbrenning med flamme skal finne sted, kreves det et brennbart stoff, tilgang til oksygen, som vanligvis tas fra luften, og at temperaturen bringes opp til antennelsestemperaturen. Ved forbrenningen frigjøres varme, som holder temperaturen oppe over antennelsestemperaturen, slik at reaksjonen kan fortsette. Blir temperaturen tilstrekkelig høy, slik at stoffet begynner å gå over til gassform, oppstår fenomenet vi kaller ild.

All forbrenning i luft - med eller uten flamme - innebærer at et stoff forbinder seg med oksygen. En slik reaksjon kaller vi oksidasjon, og de nye stoffene som dannes kalles oksider. Alle vanlige brennstoffer inneholder grunnstoffet karbon. Kull og koks er mer eller mindre rent karbon, mens lystgass, flaskegass, bensin, petroleum og fyringsoljer er kjemiske

forbindelser av karbon og hydrogen, såkalte hydrokarboner. Også stearinlys inneholder for det meste karbon. Karbondioksid har lavere kjemisk energi enn utgangsstoffene. Overskuddet avgis i form av varme, men også, om temperaturen er høy nok, i form av lys. Det er derfor ilden skinner.

Ved fullstendig forbrenning (dvs. når ingen brennbare stoffer blir igjen) blir karbon oksidert til karbondioksid og hydrokarbonene oksidert til karbondioksid og vann. Er tilgangen til oksygen for knapp til at forbrenningen blir fullstendig, kan det bli dannet karbonoksid, som vi kaller kullos. Det er en farlig, luktfri og giftig gass. Er forbrenningen svært ufullstendig, blir det dannet tjære av steinkull og ved. De fleste brenselstoffer inneholder stoffer som ikke brenner, og som derfor blir tilbake som aske.

Fargen på en ren gassflamme avhenger av hvilket stoff som brenner. Hydrokarbonflammen er alltid blå så lenge lufttilførselen er stor nok (f.eks. på gasskomfyren eller primusen). Dette gjelder nesten uavhengig av flammens temperatur. Men når et fast stoff blir oppvarmet, får det derimot forskjellige farger, avhengig av temperaturen. Små, faste, glødende partikler fra brenselet gir flammen dens farger: Fra mørkerød ved 600–800 grader, over oransje og gult ved 1100–1200 grader, til blendende hvitt over 1500 grader.

Det er stille i hybelhuset. Ingen har sagt noe på lenge. Olav sitter i den eneste lenestolen i stua. Vanligvis står han i døråpningen. Man kan se TV-en derfra også, man trenger ikke sofaene eller lenestolen for å se den. Noen ganger har han satt seg ved spisebordet lenger inn i rommet, der har han stort sett sittet for seg selv. Men da han kom ned i kveld, var stua tom. Han har sittet godt i denne lenestolen, så lenge det ikke var noen andre her, har det vært komfortabelt akkurat sånn. Men så begynte beboerne å komme. På en halvtime var stua full av folk. Mennene har det trangt i begge sofaene, og nå kjennes det unaturlig i denne lenestolen. Ikke det at denne plassen tilhører en bestemt person. Selvfølgelig er det stort sett de to samme som bruker denne stolen, men det er ikke først og fremst det som er ekkelt. Det er for hyggelig. Summinga fra TV-en, det dempa lyset og lukta av nytrukket kaffe. En stund, tenker Olav, i hvert fall et par sekunder, følte det som han befant seg i sin egen stue. Det minner ham om å oppdage noe du ikke var klar over, noe du hadde glemt, sånn at det nesten tar pusten fra deg. Olav puster fortsatt, selvfølgelig. Fra personalrommet høres lyden av fingre som går hardt over bokstavene på et tastatur, ellers er det stille. Noen har skrudd av lyden på TV-en. Alle ser på TV. På et dyreprogram. Olav er drittlei disse dyra.

– Hva er det med dyreprogram egentlig?

Olav er overrasket over volumet i sin egen stemme. Han har ikke snakka med noen på lenge, og stemmen kommer høyere og klarere ut av munnen enn han var forberedt på. Ingen gidder å svare. De andre kjenner hverandre, det virker i hvert fall sånn. Olav setter øynene i mannen ved siden av seg, en liten fyr med hareskår som nettopp har mista metadonen sin. Han sa det selv, høyt og tydelig i stua kvelden før. Ingen sier sånt på stua, tenker Olav. Det blir pinlig for alle. Han fant ikke engang på en grunn, bare satt der og glisa. De andre ble sittende og sende hverandre blikk som ikke fikk feste noe sted. I en sånn situasjon er det bedre hvis en fra personalet er i stua også. Det er ikke så lett å snakke uten personalet til stede, det blir liksom om ingenting. Verken hareskårfyren eller noen av de andre svarer på spørsmålet hans, og Olav begynner å slappe av i kroppen igjen.

– Dyra er okei, sier plutselig mannen med hareskåret, og alt de gjør har en grunn, det er instinkt.

Olav skjønner hvorfor fyren drøyde med å si noe, stemmen er treig og grøtete, og hvis han holder kjeft har han større muligheter til å rekke å drikke opp kaffen før personalet ber ham gå. Fyren drikker kaffe som saft. Hver gang fyller han halve koppen med sukker, før han hiver det ned. Olav skjønner seg ikke på narkomane, at det går an å bli så motbydelige.

Olav ser seg rundt. Det er så kvalmende opplagt. Han har lyst til å be dem kikke på seg selv. Dette er det mest ufarlige som fins. Kos som alle kan kjenne seg igjen i. Vi kan være trygge på dyra, akkurat som ungene, de vil aldri gjøre oss noe. Olav har lyst til å si det høyt, men hvorfor skal han gidde å si noe til denne forsamlingen. Han fester

blikket i stoffet på sofaen, kommer til å tenke på katten de hadde på gamlehjemmet hvor mora hans er. Det er flere år siden han var der nå. De fant ut at det var fint for de gamle å ha omsorg for et dyr. Han husker på at han syntes det var lettere å klappe katta enn mora, men han tviler på at det var meningen med å ha den der.

– Hei, unnskyld.

Olav ser seg omkring og oppdager to øyne som ser på ham over kanten av Aftenposten Aften. Det er en eldre mann som hele tida har sittet på den andre siden av bordet, med avisa slått opp foran seg.

– Jeg ser mye forskjellig på TV-en, dyreprogram, sport og serier for eksempel, sier mannen.

Han blir sittende med et konsentrert ansiktsuttrykk, som om han forsøker å finne flere TV-sjangre.

– Reality, sier han etter en lang stillhet. Jeg ser på reality.

Hareskårfyren ler høyt. Olav svarer ikke. Han synes ikke det er noe å le av. Vi sitter her som unger, tenker Olav. Han reiser seg og går ut av stua.

På hybelen i etasjen over låser han døra med det samme han er innenfor. Så står han i gangen med rumpa mot badromsdøra og tar av seg klærne. De blir liggende i en haug rundt føttene. Olav stryker hånda over magen. Den er ganske flat, selv om han har sittet inne. De fleste legger på seg, særlig når de sitter lenge, det er nesten ikke til å unngå. Olav trår ut av kleshaugen og inn på badet. Så skrur han vannkrana i dusjen på fullt og stiller seg under vannet. Dusjstrålen prikker mot rumpa, noe som av en eller annen grunn alltid får ham til å føle seg som en unge. Etter dusjen rer han opp sovesofaen og legger seg.

Han våkner etter noen timer som han pleier. Det har begynt å lysne utenfor. Ellers er det stille. Han tar på seg

buksa og skjorta og går ut i gangen for å se om noen er våken som han kan bomme en røyk av. Det er ingen der. Murgulvet i oppgangen er kaldt mot de bare føttene. Olav går bort til fellesstua og setter seg i sofaen. I askebeget finner han en halvryøkt sigarett. Den er lang og fin og har lepestiftmerker langs filteret. Det er sikkert en av nattevaktene sine. Noen taster på en datamaskin i vaktrommet ved siden av. Hun skriver rapport fra en forstad. Olav tenner røyken. Et tog dukker opp, punktum. Det er rolig i huset komma og stille på senteret punktum. En del folk på stua i kveld komma en del rus punktum. Vannet blomstene på verandaen utropstegn. Så blir det stille igjen.

Trykket i brystet som alltid er der og som sakte siver opp i hodet, kommer først etter at han har sittet en stund i sofaen og sett ut av vinduet. Bitene av morgengry, den grumsete fargen som hvisker ut konturene av trærne han vet er der, bak blokkene et sted. Herfra er mellomrommene mellom blokkene bare luft og trær. Ingenting skjer, ingen krangler engang. T-banetoget bryter seg inn i stillheten, og lysene synes et øyeblikk i nederste, høyre hjørne av stuevinduet, før lyden like plutselig forsvinner. Det må være dagens første. I en leilighet over gata er lyset alltid på. Erik Bye synger på TV-en. Klokka er fem om morgenen. Dette er tristhet som er lett å få øye på, men ikke like lett å holde ved like, tenker Olav, og lurert på om han trenger å bevege en arm, et bein. Det virker ikke som det trengs bevegelser her på flere uker, kanskje måneder. En ung, mørkhåra gutt går forbi utenfor med en oransje Aftenpostenbag på skulderen. Han roper noe til den andre siden av veien, og like etter kommer en litt mindre gutt løpende opp på siden av ham, den lille gutten har den samme baggen. Hvordan skal han komme seg vekk herfra? Det er ikke

første gangen han tenker på det. Han tenkte det samme da han var på alderen med avisgutta utenfor, og han satt nede ved hovedveien og kikket på bilene som kjørte forbi. Forskjellen er at han har blitt toogførti. Han er toogførti og ute etter en ny start. Hvor dumt er ikke det, tenker Olav og ler. Det blir en høy og skingrende latter. Han har fortsatt odell på gården på Vestlandet, men han kan ikke dra dit ennå. Det ville blitt å gå baklengs. Den første tida han var i Oslo for å studere, prøvde han å drive gården samtidig. Han var der i lange perioder om gangen, men det ble likevel for vanskelig, så da han satte bort gårdsdrifta til naboen hadde ingen i familien reagert. Han fikk solgt et par lass høy når sirkus Arnardo kom til bygda om våren, men det var det. Han kunne ikke akkurat holde det gående på elefantfôr. Olav ler igjen så han kjenner det i brystkassa. Han reiser seg raskt og tar et par skritt ut på gulvet mens han dunker seg i brystet. Ingen i familien hadde vært interessert i det lille småbruket på den tida han tok seg av det, så lenge det ikke var noen verdi i det. Hele tida mens han studerte var han i perioder på gården og pussa den opp. Olav setter seg igjen. Det gjør vondt i brystet, men han må prøve å la være å tenke på det, ellers blir det aldri bedre. Ikke en kjeft hadde brydd seg da han dreiv på som verst der oppe på gården. Det var noen år etter at han flytta til Oslo for å studere at han kom i snakk med ekteparet fra Tyskland. Olav husker det godt, både den dagen og andre. Han reiser seg igjen, går bort til vinduet, der han blir stående og blunke med øynene mot det skarpe lyset. Familien roper på ham, det er søstera med den skingrende stemmen, ikke bare henne, det er flere andre også. Stemmene blir høyere og høyere, til han ikke kjenner dem igjen lenger. Det knitrer i treverk, og varmen, den unormale varmen

midt på sommeren. Olav drar hånda over panna som er kald og klam, og går og setter seg i sofaen. Det svir i brystet, men det er ikke noe annet å gjøre enn å vente på at det skal gå over av seg selv.

Det var på vei hjem etter at han hadde vært og fiska at han møtte det tyske paret som gjerne ville høre både om fiskeplasser og jaktterreng. En, to, tre, fire, fem. Olav tapper fingrene på den ledige hånda mot bordplata og øker tempoet sakte. Han lager virvellyd med den ene hånda og innhalerer røyken med den andre, men kommer på at personalet kan høre at han sitter der og legger hånda tilbake på kneet. Han har ikke lyst til å snakke med noen. Hadde det ikke vært for at han hadde pussa opp hovedhuset hadde det aldri blitt som det har blitt. Det tyske paret betalte for kvalitet. Så kom familien på banen. De ville begynne å bruke gården mer, de ville at de skulle ha den i familien nå som det var blitt så fint der. Olav visste det var noe de bare sa. De ville heller det enn at han skulle få inntekter på å leie ut. Han satte ikke pris på gården, mente de. Olav har alltid villet vekk, hadde faren sagt, du har jo aldri likt deg her. Det hadde aldri vært sann at han absolutt måtte vekk. Men han var heller et sted der han ikke kjente noen, enn i nærheten av en familie som ikke brydde seg. Da bestemte han seg for å lage en middag. Han inviterte dem alle sammen til middag i hagen, høytidelig med invitasjonskort og det hele. Mora hans var på gamlehjem allerede den gangen og den eneste som manglet. Han viste dem rundt så de fikk se hvor fint det hadde blitt. Så serverte han middagen. Etterpå tente han på hovedhuset og sto bak noe buskas og så huset brenne mens familien løp rundt og ropte på ham. De visste ikke hva de skulle gjøre. Det var første og siste gangen han ikke angra med det

samme. Så satte han seg i bilen og kjørte til hybelen i Oslo. Hele natta satt han i bilen. I Oslo fortsatte han å studere, og etter et par år flytta han sammen med hun som er mor til sønnen hans. Men han kommer aldri til å glemme den natta. Han har ikke rørt en hammer siden han pussa opp hovedhuset, og brann var han ikke i nærheten av før etter at sønnen ble født. Olav strekker på nakken og kikker ut vinduet. Det suser fra vifteanlegget som henger på utsiden av bygningen over gata, og en bil ruser motoren ikke langt unna. Olav lurar på hvordan sønnen ser ut. Den tjuende mars blir han ti. Det er fire måneder til. Utenfor har det begynt å snø. Store, myke snøfnugg faller sakte fra himmelen. Olav er ikke sikker, men han tror det er den første snøen som faller.

Dagbladet 23.1.2002

Røyk og aske preger nå hverdagen til storbyen Sydneys fire millioner innbyggere. Det brenner både sør, nord og vest for byen, og brannfronten strekker seg over to hundre mil. – Dette er et bilde omtrent så ille som det går an å forestille seg, sier Phil Koperberg, brannsjef i New South Wales. Situasjonen bedres ikke av høye temperaturer, opptil 38 grader celsius, og sterk vind. Luftfuktigheten er nede på fem prosent, det laveste nivået som er målt på 50 år. – Det kommer til å bli en tøff dag for delstaten, og en enda tøffere dag for brannmennene. Jeg har aldri sett noe lignende i mine trettito år som brannmann, sier Koperberg.

Så langt er tjueen personer, derav fjorten barn, arrestert mistenkt for å ha startet skogbranner i sørøstlige Australia. Den yngste er bare ni år. Tjue tusen brannmenn kjemper en desperat kamp mot flammene. – Vi vet hvem brannstifterne er. Det er bare snakk om fellende beviser så vi kan få dem sperret vekk for lang tid, sier Bob Carr, delstatsminister i New South Wales. Politi og brannvesen regner med at halvparten av de hundre brannene som har

brutt ut siden julaften er påsatt. Så langt er tjue mistenkte arrestert. De seks voksne mistenkte risikerer opptil fjorten års fengsel hvis de finnes skyldige. De fjorten mindreårige er i alderen ni til seksten år. Delstatsregjeringen jobber nå med en ny lovgivning for mindreårige brannstiftere. De skal kunne bli dømt til å møte brannskadde og hjemløse, hjelpe til med oppryddingsarbeid, og eventuelt betale erstatning.